

YOSHLAR ONGIDA MILLIY QADRIYATLARNI SHAKLLANTIRISHNING DOLZARB MASALALARI

Hakimov Ahmad

*Nizomiy nomidagi O‘zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti,
Tarix fakulteti*

*“Milliy go‘ya, ma‘naviyat asoslari va huquq ta‘limi” yo‘nalishi
202-guruh talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada yoshlar ongida milliy qadriyatlarni shakllantirishning nazariy va amaliy asoslari, globallashuv sharoitida milliy o‘zlikni saqlash masalalari hamda ma‘naviy tarbiya jarayonining ustuvor yo‘nalishlari tahlil qilinadi. Shuningdek, oila, ta‘lim muassasalari va jamoatchilik institutlarining yoshlar ma‘naviyatini yuksaltirishdagi o‘rni yoritilib, milliy qadriyatlarni yoshlar ongiga singdirishning samarali mexanizmlari haqida fikr yuritiladi.

Kalit so‘zlar: milliy qadriyatlar, yoshlar tarbiyasi, ma‘naviyat, milliy o‘zlik, vatanparvarlik, globallashuv, madaniy meros, axloqiy tarbiya, milliy ong, ma‘rifat

Har bir xalqning tarixiy taraqqiyoti uning ma‘naviy qadriyatlari bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, milliy qadriyatlar xalqning asrlar davomida shakllangan turmush tarzi, urf-odatlar, an‘analari, ma‘naviy qarashlari va hayotiy tajribasining mahsuli sifatida namoyon bo‘ladi. Aynan shu qadriyatlar millatning o‘zligini belgilab beradi, uning tarixiy xotirasini asraydi va kelajak avlodlarni yagona maqsad atrofida birlashtiradi. Shu bois yoshlar ongida milliy qadriyatlarni shakllantirish masalasi bugungi kunda nafaqat pedagogik, balki ijtimoiy, madaniy va mafkuraviy ahamiyatga ega bo‘lgan dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Yangi davr yoshlar oldiga ulkan imkoniyatlar bilan bir qatorda murakkab sinovlarni ham qo‘ymoqda. Fan va texnologiyalar rivoji, internet va ijtimoiy tarmoqlarning hayotimizga chuqur kirib borishi dunyoqarashlarning keskin o‘zgarishiga sabab bo‘lmoqda, axborot oqimining kuchayishi natijasida yoshlar turli g‘oyalar va madaniyatlar bilan bevosita to‘qnash kelmoqda, bu jarayonning ijobiy jihatlari bilan birga ayrim salbiy oqibatlar ham mavjud. Xususan, milliy qadriyatlardan uzoqlashish, ma‘naviy befarqlik va tarixiy xotiraning zaiflashuvi kabi holatlar ayrim yoshlar orasida kuzatilmoqda. Bunday

sharoitda milliy qadriyatlarni asrab-avaylash va yoshlar ongiga singdirish strategik ahamiyat kasb etadi.

Milliy qadriyatlar insonning ma'naviy tayanchi, ruhiy kamolotining asosidir. Inson o'z xalqining tarixi, madaniyati va an'analarini chuqur anglagan sari uning Vatanga bo'lgan muhabbati ortadi, ya'ni milliy qadriyatlar yoshlarni ezgulikka, halollikka, mehnatsevarlikka, insonparvarlikka va vatanparvarlikka chorlaydi. Shuning uchun ham milliy qadriyatlar faqat o'tmish merosi emas, balki bugungi va ertangi taraqqiyotning ham muhim omili hisoblanadi.

Yoshlar ongida milliy qadriyatlarni shakllantirishning eng muhim maskani oiladir. Oila bu - farzandning ilk tarbiya maktabi bo'lib, unda insonning xarakteri, dunyoqarashi va hayotiy qarashlari shakllanadi. Ota-onaning milliy qadriyatlarga hurmati, kitobxonlikka munosabati, kattalarga ehtirom va kichiklarga mehr ko'rsatishi farzandlar uchun amaliy namuna bo'lib xizmat qiladi, oila muhitida milliy an'analar qadrlansa, ajdodlar merosi haqida suhbatlar olib borilsa, yosh avlodda ham milliy g'urur va iftixor tuyg'ulari rivojlanadi. Ta'lim tizimi yoshlarni milliy ruhda tarbiyalashning eng muhim institutlaridan biridir. Maktab va oliy ta'lim muassasalari yosh avlodga nafaqat bilim beradi, balki ularda milliy o'zlikni anglash hissini ham shakllantiradi, ya'ni tarix, adabiyot, madaniyat va ma'naviyatga oid fanlarning mazmunli o'qitilishi yoshlarning milliy qadriyatlarga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi. Ayniqsa, buyuk ajdodlarimizning ilmiy va ma'naviy merosini o'rganish yoshlar qalbida milliy faxr tuyg'usini uyg'otadi.

Bugungi kunda yoshlar tarbiyasida mahalla institutining ahamiyati ham ortib bormoqda. Mahalla qadimdan xalqimizning o'ziga xos ijtimoiy tarbiya maktabi sifatida shakllangan bu mahallalarda o'tkaziladigan ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar, kitobxonlik kechalari, tarixiy sana va bayramlarga bag'ishlangan uchrashuvlar yoshlarning milliy qadriyatlarga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Ayniqsa, nuroniylar va ziyolilar ishtirokidagi suhbatlar yoshlar uchun hayot maktabi vazifasini bajaradi.

Milliy qadriyatlarni shakllantirishda badiiy adabiyotning o'zni alohida ahamiyatga ega. Adabiyot xalqning ruhiy qiyofasini aks ettiruvchi ma'naviy xazinadir. Kitob o'qigan inson xalqining o'tmishi, buguni va kelajagi haqida chuqurroq mushohada yuritadi, mumtoz va zamonaviy adabiyot namunalari yoshlarni komillikka, vatanparvarlikka va insoniylikka chorlaydi. Shu sababli yoshlar orasida mutolaa madaniyatini rivojlantirish milliy qadriyatlarni mustahkamlashning muhim vositasi hisoblanadi. Globallashuv

sharoitida milliy qadriyatlarni shakllantirishning ayrim muammolari ham mavjud bo'lib ayrim yoshlar orasida ommaviy madaniyatning salbiy ta'siri, iste'molchilik kayfiyati va ma'naviy befarqlik holatlari uchramoqda. Ba'zan xorijiy madaniyatning ayrim jihatlari zamonaviylik timsoli sifatida qabul qilinib, milliy an'analarga e'tibor susayib borayotgani kuzatiladi. Bu holat esa yoshlarning ma'naviy dunyosiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu bois milliy qadriyatlarni zamonaviy shakllarda targ'ib qilish va yoshlarning qiziqishlariga mos ravishda yetkazish zarur. Milliy qadriyatlar va zamonaviy taraqqiyot bir-biriga qarama-qarshi tushunchalar emas. Aksincha, o'z milliy qadriyatlariga sodiq bo'lgan xalqgina jahon taraqqiyotidan munosib o'rin egallay oladi. Bugungi yoshlar zamonaviy bilim va texnologiyalarni egallash bilan birga milliy o'zligini ham saqlab qolishlari lozim. Negaki, milliy qadriyatlardan mahrum taraqqiyot ma'naviy ildizlardan uzilgan daraxtga o'xshaydi. Bunday daraxtning uzoq yashashi qiyin bo'lganidek, milliy o'zligini yo'qotgan jamiyatning ham istiqboli xavf ostida qoladi. Yoshlar ongida milliy qadriyatlarni shakllantirishda ommaviy axborot vositalari va ijtimoiy tarmoqlarning imkoniyatlaridan samarali foydalanish zarur. Bugungi axborot makonida milliy madaniyat, tarix va qadriyatlarni targ'ib qiluvchi sifatli media mahsulotlarni yaratish muhim ahamiyat kasb etadi. Yoshlar o'zlari qiziqadigan platformalarda milliy ruhdagi mazmunli materiallarga duch kelganlarida, ularda tarix va madaniyatga nisbatan qiziqish ortadi. Milliy qadriyatlarni yoshlar ongiga singdirish jarayoni uzluksiz va tizimli bo'lishi kerak va bu vazifani faqat biror tashkilot yoki muassasa emas, balki butun jamiyat birgalikda amalga oshirishi lozim. Oila, ta'lim muassasalari, mahalla, ommaviy axborot vositalari va jamoatchilik tashkilotlarining hamkorligi natijasidagina milliy qadriyatlar yoshlar hayotining ajralmas qismiga aylanishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, yoshlar ongida milliy qadriyatlarni shakllantirish bugungi davrning eng muhim ma'naviy vazifalaridan biridir. Milliy qadriyatlar yosh avlodning ma'naviy kamoloti, vatanparvarlik tuyg'ulari va fuqarolik mas'uliyatini shakllantirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi, bu esa globallashtirish sharoitida milliy o'zlikni asrash va rivojlantirish uchun yoshlar qalbida tarixiy xotira, milliy g'urur va ma'naviy immunitetni mustahkamlash zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mavlonova R. “Tarbiyaviy ishlar metodikasi”. – Toshkent: O‘qituvchi, 2021.
2. Musurmonova O. “Ma’naviy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasi”. – Toshkent: Ijod Press, 2019.
3. Quronov M. “Komil inson tarbiyasi”. – Toshkent: Akademiya, 2020.
4. Safarov O. “O‘zbek xalq pedagogikasi”. – Toshkent: Tafakkur, 2018.
5. Husanboyev J. “Milliy tarbiya nazariyasi”. – Toshkent: Innovatsiya, 2022.
6. “Yoshlar va milliy taraqqiyot masalalari”. Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. – Toshkent, 2024.
7. “Ma’naviy tarbiya konsepsiyasi”. – Toshkent: Respublika ta’lim markazi, 2021.
8. “Milliy qadriyatlar va zamonaviy ta’lim integratsiyasi”. Ilmiy maqolalar to‘plami. – Toshkent, 2023.
9. “Pedagogik mahorat va ma’naviy tarbiya asoslari”. O‘quv qo‘llanma. – Toshkent, 2022.
10. “O‘zbekiston yoshlari: ma’naviy taraqqiyot va istiqbol”. Ilmiy-amaliy tadqiqotlar to‘plami. – Toshkent, 2024.

